

TÜRKİYE GENÇ NESLİNİ KAYBEDİYOR

Alper Dinçer* ve Gökçe Kolaşın*

Yönetici özeti

Türkiye’de 15-19 yaş grubundaki 6,3 milyon gencin eğitim ve işgücü durumu iç karartıcı. 1,6 milyon erkek ve 1,9 milyon kız eğitime devam etmiyor. Eğitime devam etmeyen genç erkeklerin yüzde 61’i, kızların yüzde 72’si en fazla ilköğretimi bitirebilmiş. Bu gençlerin bir kısmı işgücüne katılıyor. İşgücüne katılan gençler olumsuz koşullarla karşı karşıya. Çoğu herhangi bir sosyal güvenlik sisteminde kayıtlı olmadan haftada 40 saat veya daha fazla çalışıyor. Her 100 gencin 17’si işsiz.

15-19 yaş grubunda iki milyon genç, 600 bin erkek ve 1,4 milyon kız ne okula gidiyor, ne çalışıyor ne de iş arıyor. Eğitim ve iş hayatlarını durdurmuş bu gençleri kazanmak için ne yapılması gerekiyor? 2020’li ve 2030’lu yıllarda beşeri sermayenin belkemiğini oluşturacak gençlerin eğitim seviyesinin kalkınma beklentilerine yanıt vermesi zor görünüyor. Türkiye’nin bu soruları yanıtlayıp durumu düzeltmesi için zamanı daralıyor.

Gençliğin eğitim ve işgücü çıkmazı

TÜİK, yaklaşık on üç bin haneyi ziyaret ederek Hanehalkı İşgücü Anketi için veri topluyor. 2006 Hanehalkı İşgücü Anketi verilerini kullanarak 15-19 yaş aralığındaki genç nüfusu araştırdık. Eğitime ve ekonomik ataletle odaklanarak bu yaş grubunu mercek altına aldık. Bu grubun ne kadarı eğitimi terk etmiş? Ne kadarı çalışıyor? Çalışma şartları neler? Eğitimi terk etmiş ve çalışmayan gençler ne yapıyor? Bu sorulara yanıt aradık.

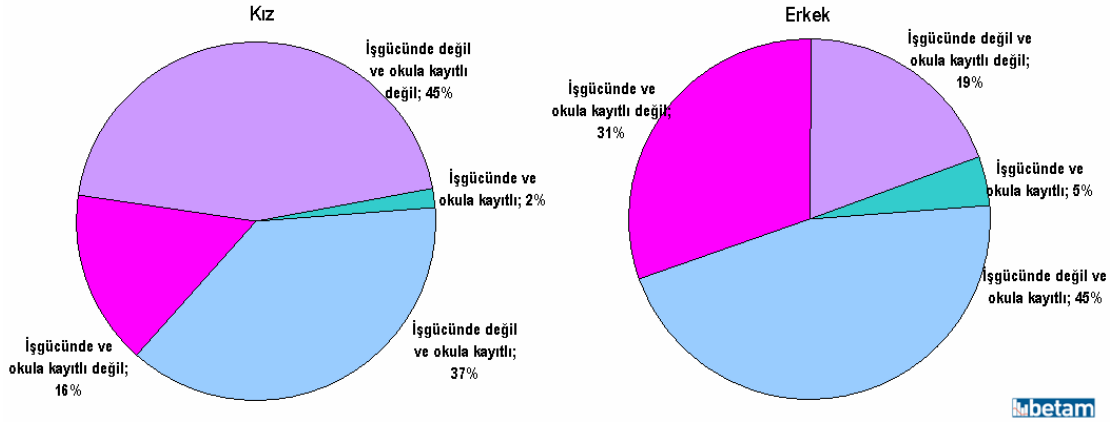
Okulu terketmiş gençlerin çoğu azami ilköğretim mezunu

2006 verilerine göre Türkiye’de 15-19 yaş grubunda 6,3 milyon genç var. Bu yaş grubundaki erkeklerin 1,6 milyonu (yüzde 50), kızların ise 1,9 milyonu (yüzde 61), yani toplam 3,5 milyon genç okula kayıtlı değil (Şekil 1).

* Alper Dinçer, Araştırmacı, betam, alper.dincer@bahcesehir.edu.tr

* Yrd. Doç. Dr. Gökçe Kolaşın, betam, gokce.kolasin@bahcesehir.edu.tr

Şekil 1 Eğitim ve İşgücü Durumu

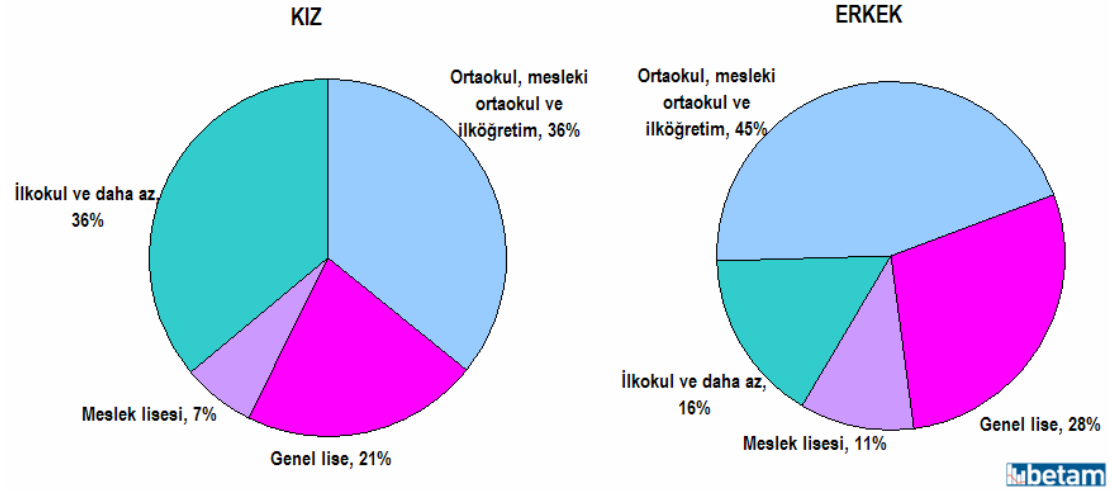


Eğitime devam etmeyen gençlerin diploma seviyelerine baktığımızda karşımıza Türkiye adına karanlık bir tablo çıkıyor. Bu gruptaki gençlerin önemli bir çoğunluğu eğitim hayatına üniversiteye, hatta liseye bile gitmeden son vermiş durumda. Okulla ilişkisini kesmiş gençlerin yüzde 67'si ilköğretim veya daha düşük diploma seviyesine sahip.

Eğitime devam etmeyen 1,6 milyon genç erkeğin 1 milyonu (yüzde 61) ve 1,9 milyon genç kızın 1,3 milyonu (yüzde 72) ilköğretim veya daha düşük seviyede eğitim almış. Kızların aleyhine olan bu eğitim farkı kendini lise seviyesinde de gösteriyor. Erkeklerin yüzde 39'u lise mezunuyken kızların ancak yüzde 28'si bu seviyeye ulaşabilmiş (Şekil 2).

15-19 yaş grubundaki 6,3 milyonluk nüfusun 3,5 milyonunun okulu terk etmiş olması ve bu 3,5 milyon içinde 2,3 milyonun en fazla ilköğretim diploması almış olması gelecek için çok olumsuz bir tabloya işaret ediyor.

Şekil 2 Okula devam etmeyenlerin öğretim seviyesi



Çalışma koşulları çok ağır

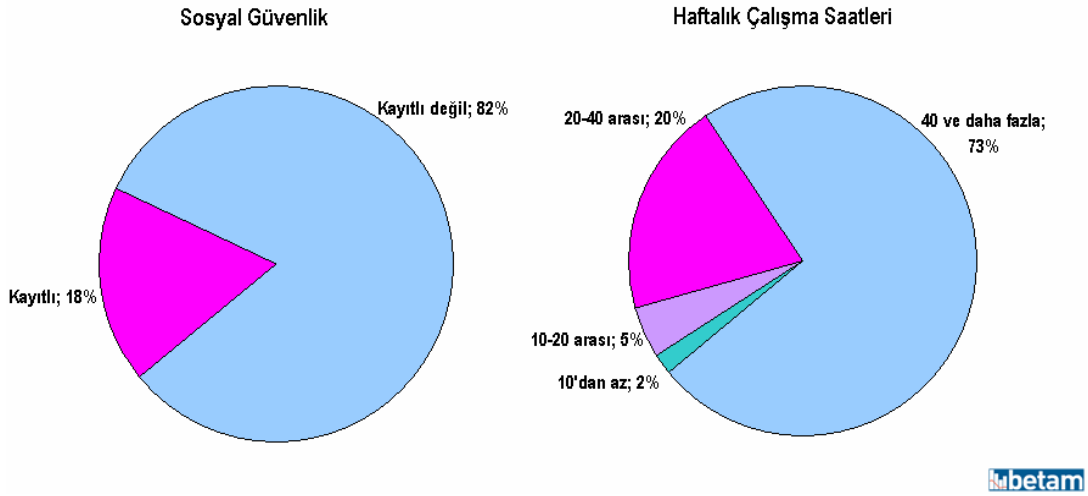
Türkiye’de 15-19 yaş grubunda işgücüne katılan 1,7 milyon genç var.¹ Bu gençlerin yaklaşık 200 bini hem çalışıyor hem okuyor. Okulu terk etmiş erkeklerin yüzde 72’si, kızların yüzde 26’sı çalışıyor ya da iş arıyor. Bunların yaklaşık 300 bini (yüzde 17) işsiz. Bu oran yüzde 10 civarında olan Türkiye genel işsizlik oranının çok üstünde.

İşgücüne katılan gençler zor şartlarla karşı karşıya. Çalışan sayısı 1,4 milyon. Bunların yüzde 82’si herhangi bir sosyal sigorta sistemine kayıtlı bulunmuyor (Şekil 3). Tarımda çalışan gençler genelde aile işinde çalışıyorlar. Dolayısıyla kayıtlı olmayanların oranı çok yüksek (yüzde 99). Tarım dışında çalışan gençler için bu oran yüzde 75. Sanayi, hizmet ve inşaat sektörlerinde çalışan her dört gençten üçü kayıt dışı.

Çalışanların yüzde 73’ü için çalışma saatleri haftada 40 saat veya daha fazla. Tarımda çalışanların yüzde 54’ü haftada 40 saat veya daha fazla çalışırken, tarım dışındakilerin yüzde 85’i haftada 40 saat veya daha fazla çalışıyor. Gelir verileri bize maaşlı, ücretli veya yevmiyeli çalışan gençlerin ne kadar para kazandıkları hakkında fikir veriyor. Yüzde 25 ayda 100 YTL’den az, yüzde 87 ise ayda 250 YTL’den az kazanıyor (2006 fiyatlarıyla).

Üniversite mezunları işgücü piyasasında katma değeri ve dolayısıyla ücreti daha yüksek işlerde çalışıyorlar. 15-19 yaş arası gençliğin çok önemli bir kısmının üniversitenin getirdiği yüksek ücretten vazgeçerek okulu bırakmaya ve ağır koşullar altında çalışmaya razı olmalarının sebeplerinin araştırılması gerekiyor.

Şekil 3 Gençlerin Çalışma Koşulları



İki milyon genç boşa geziyor

Eğitimi bırakmış 210 bin erkek ve 165 bin kız eğitim ve öğretim nedeniyle iş aramadıklarını belirtiyorlar. Bu gençlerin büyük bölümünün ÖSS hazırlığındaki lise mezunları olduğunu tahmin ediyoruz.

1,4 milyon kız (yüzde 45), ve 600 bin erkek (yüzde 19) ne okula gidiyor, ne çalışıyor ne de iş arıyor. Bu gruptaki erkekler boşa geziyorlar.

¹ İşgücü, istihdam edilenleri ve iş arayanları kapsamaktadır.

Eğitime devam etmeyen ve iş aramayan kızların çoğunluğunu ev kızları (yüzde 62) oluşturuyor (şekil 4). Başka bir deyişle, 15-19 yaş arasında, 850 bin kişilik, okula gitmeyen, iş aramayan, ev işleri ile meşgul dev bir kız ordusu mevcut. Bu kızlar eğitime ve işgücüne katılmak yerine ev işleriyle meşgul oluyorlar. Türkiye’de řu an 12 milyon 480 bin ev kadını var. Bu döngüyü kırmak için genç ev kızlarını gerekli eğitimle donanmış bir şekilde ekonomik hayata çekmek zorundayız.

Buğün 15-19 yaşlarında olan gençler, 2020’li ve 2030’lu yıllarda işgücünün iskeletini oluşturacaklar. Türkiye’nin gelecekteki beşeri sermayesinin eğitim seviyesinin bu kadar düşük olması kaygı verici. Mevcut eğitim düzeyiyle ekonomik büyümenin motoru olan teknolojiyi ilerletmek bir kenara, mevcut teknolojiye uyum sağlamak bile zor olacaktır. Bu da ilerleyen yıllarda Türkiye’nin taşımakta bir hayli zorlanacağı ekonomik ve toplumsal yüklerle yüzleşmesi anlamına geliyor.

şekil 4 Okula gitmeyen ve işgücünde olmayanların iş aramama nedenleri

